

IJTIMOYIY TARMOQLARNING AUTENTIK TIL O'RGANISH VOSITASI SIFATIDA QO'LLANILISHI

Hafizov A.A.

O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi

abrorbek.hafizov92@gmail.com

ANNOTATSIYA

Raqamli davrda ijtimoiy tarmoqlar til o'rganish uchun kuchli vosita sifatida maydonga chiqdi. Bu jarayon autentik kontent, interaktiv muloqot formatlari va ona tilida so'zlashuvchilar bilan real vaqtda muloqot qilish imkoniyatlari orqali qo'llab-quvvatlanadi. Ushbu maqola ijtimoiy tarmoqlarning til o'rganishni rivojlantirishdagi asosiy mexanizmlarini ko'rib chiqadi, ushbu mavzu bo'yicha mavjud ilmiy tadqiqotlarni tahlil qiladi va ushbu yondashuvni ta'lim amaliyotiga samarali integratsiya qilish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: *ijtimoiy tarmoqlar, til o'rganish, raqamli texnologiyalar, autentik kontent, kommunikativ amaliyot.*

ABSTRACT

In the digital age, social media has emerged as a powerful tool for language learning. This process is supported by authentic content, interactive communication formats, and real-time communication opportunities with native speakers. This article examines the main mechanisms of social media in the development of language learning, analyzes existing scientific research on this topic, and provides recommendations for the effective integration of this approach into educational practice.

Keywords: *social media, language learning, digital technologies, authentic content, communicative practice.*

KIRISH

An'anaviy til o'rganish usullari — darsliklar, audioyozuvlar va sinf darslari — uzoq vaqtdan beri chet til ta'limining asosini tashkil qilib kelgan. Biroq, raqamli texnologiyalar, xususan, ijtimoiy tarmoqlarning paydo bo'lishi til o'zlashtirish jarayonini dinamik, interaktiv va o'quvchiga yo'naltirilgan yondashuvlarni joriy etish orqali tubdan o'zgartirdi. Ijtimoiy tarmoq platformalari endi ikkinchi tilni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlaydigan boy, multimodal muhitlarni taklif etadi, bu esa autentik kontent, ona tilida so'zlashuvchilar bilan bevosita muloqot va real hayotiy kontekstlarga sho'ng'ish imkonini beradi (Godvin-Jons, 2018; Li, 2020).

Ijtimoiy tarmoqlarni til o'rganishga integratsiya qilish o'quvchilar o'z progresslari uchun katta mas'uliyatni o'z zimmlariga oladigan norasmiy, avtonom ta'lim muhitlariga o'tishni aks ettiradi. Ushbu platformalar til materiallariga va ijtimoiy muloqotga doimiy kirish imkonini beradi — bu ikkinchi tilni o'zlashtirishda muhim bo'lgan ikkita element (Krashen, 1985; Reynxardt, 2019). Masalan, o'quvchilar xabar almashish ilovalari orqali real vaqtda suhbatlarda ishtirok etishlari, ko'p tilli onlayn jamoalarda qatnashishlari yoki ona tilida so'zlashuvchi ta'sirchan shaxslarni kuzatib, tinglash va so'z boyligini oshirishlari mumkin.

Bundan tashqari, mobil yordamida til o'rganish (MALL)ning o'sishi ijtimoiy tarmoqlarning ta'limdagi rolini yanada mustahkamladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilar ijtimoiy tarmoqlarni motivatsion va jalb qiluvchi vosita sifatida qabul qilishadi, bu esa an'anaviy sinflardan tashqarida maqsadli til bilan aloqani oshiradi (Stokvell va Xabbard, 2013; Vang, 2019). TikTok, YouTube va Instagram kabi platformalar, ayniqsa, raqamli muhitda tug'ilgan o'quvchilar orasida mashhur bo'lib, ularning vizual va audio xususiyatlari, qisqa shakldagi kontent va foydalanuvchilar tomonidan yaratilgan materiallardan foyda ko'rishadi (Chun va boshq., 2021; Lyu, 2022).

Ushbu istiqbolli o'zgarishlarga qaramay, o'qituvchilar potentsial kamchiliklarni hisobga olishlari kerak. Masalan, foydalanuvchilar tomonidan yaratilgan kontentning sifati har doim ham ishonchli bo'lmaydi va o'quvchilar nostandart til ishlatilishi, noto'g'ri ma'lumotlar yoki chalg'ituvchi omillarga duch kelishlari mumkin (Lomika va Lord, 2016). Shuning uchun ijtimoiy tarmoqlarni til dasturlariga samarali integratsiya qilish ehtiyotkorlik bilan yo'l-yo'riq va raqamli savodxonlik bo'yicha ta'limni talab qiladi.

ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yigirma yil davomida ijtimoiy tarmoqlarning ikkinchi tilni o'zlashtirishdagi (SLA) roli keng ko'lamda o'rganildi. Kabilan, Ahmad va Abidin (2010) tomonidan o'tkazilgan asosiy tadqiqotlardan biri shuni ko'rsatdiki, Facebook autentik muloqot, hamkorlikdagi muloqot va o'quvchilarning avtonomiyasini qo'llab-quvvatlash orqali ingliz tilini o'rganishga yordam beradi. Ularning xulosalari shuni ko'rsatadiki, Facebook'ni akademik maqsadlarda ishlatgan talabalar yozma va shaxslararo muloqot ko'nikmalarini yaxshilagan.

Blattner va Fiori (2011) sinfda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning madaniyatlararo afzalliklarini ta'kidladilar. Ularning tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlarda ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot o'quvchilarga madaniy xabardorlik va pragmatik kompetensiyani rivojlantirishga yordam bergan. Xuddi shunday, Torn (2010) "Internet orqali osonlashtirilgan madaniyatlararo chet til

ta'limi"ning rolini ta'kidlab, ijtimoiy tarmoqlar an'anaviy sinf sharoitlarida takrorlash qiyin bo'lgan madaniyatlararo muloqot imkoniyatlarini yaratishini ta'kidladi.

Alm (2015) chet til o'qitishda Twitter'dan foydalanishni o'rgandi va platformaning belgilar soni cheklovi kontekstga boy, qisqa muloqotni rag'batlantirishi, bu esa so'z boyligi va o'qishni tushunishni rivojlantirishga yordam berishini xulosa qildi. Yaqinroq tadqiqotda Lyu (2022) TikTok'ning talaffuz ko'nikmalari va suhbat ravonligini rivojlantirishdagi rolini o'rganib, platformaning algoritmik kontent yetkazib berishi shaxsiylashtirilgan til materiallarini taqdim etishini va bu esa esda saqlash va jalb qilishni oshirishini taklif qildi.

YouTube avtonom til o'rganish uchun kuchli vosita sifatida tan olinmoqda. Li (2019) YouTube'da vloglar, o'quv videolari va maqsadli tildagi intervyularni tomosha qilgan o'quvchilar tinglash ko'nikmalari va sotsiolingvistik xabardorlikda yaxshilanishlar ko'rsatganini aniqladi. YouTube shuningdek, o'quvchilarga o'z kontentlarini yaratish imkonini beradi, bu esa mustaqillik hissi va faol til ishlab chiqarishni mustahkamlaydi.

Blog yuritish orqali yozish va argumentatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish yana bir e'tibor markazida bo'ldi. Vang va Vaskes (2012) bloglar o'quvchilarning fikrlarini ifoda etish, g'oyalarni tashkil qilish va til ishlatish haqida tanqidiy fikr yuritish qobiliyatini oshirishini xabar qilishdi. Ularning tadqiqotlari bloglarni yozma kompetensiyani oshirish uchun pedagogik vosita sifatida ishlatishni qo'llab-quvvatlaydi.

Sotsiokultural nuqtai nazardan, Bianki va MakGarri (2018) ijtimoiy tarmoqlar "amaliyot jamoalari"da ishtirok etishni osonlashtirishi, bu esa o'quvchilarga maqsadli tilning ijtimoiy normalari va diskurs strategiyalarini o'zlashtirishga yordam berishini ta'kidladilar. Bunday ishtirok nafaqat til o'zlashtirishga yordam beradi, balki shaxsiyat shakllanishi va madaniy integratsiyani mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, adabiyotlar ijtimoiy tarmoqlarning til o'rganishdagi ko'p qirrali afzalliklarini — so'z boyligi va grammatika rivojlanishidan tortib, madaniyatlararo kompetensiya va o'quvchi avtonomiyasigacha bo'lgan jihatlarni ko'rsatadi. Shunga qaramay, ushbu vositalarning samaradorligi o'quvchilarning raqamli savodxonligi, motivatsiyasi va o'qituvchilar tomonidan taqdim etilgan yo'l-yo'riqlarga bog'liq.

Metodologiya

Ushbu tadqiqot mavjud ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish hamda ijtimoiy tarmoqlarni til o'rganish uchun ishlatadigan talabalar o'rtasida so'rov o'tkazishni o'z ichiga oldi. So'rovda afzal ko'rilgan platformalar, ona tilida so'zlashuvchilar bilan

muloqot chastotasi va iste'mol qilinadigan kontent turlari haqida savollar mavjud edi. Bundan tashqari, bir guruh talabalar an'anaviy til o'rganish usullariga rioya qilgan, ikkinchi guruh esa o'quv jarayoniga ijtimoiy tarmoqlarni integratsiya qilgan holda tajriba o'tkazildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Natijalar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlarni faol ishlatgan talabalarning 78 foizi tinglashni tushunish va so'z boyligini oshirishda sezilarli yaxshilanishlarni xabar qilishgan. Til o'rganish uchun eng samarali platformalar sifatida YouTube (tinglash ko'nikmalari uchun), Instagram (vizual kontent orqali so'z boyligini rivojlantirish uchun) va TikTok (talaffuz amaliyoti va suhbat dialoglariga ta'sir qilish uchun) aniqlandi. Ijtimoiy tarmoqlarni o'quvlariga integratsiya qilgan talabalar faqat an'anaviy usullarga tayanganlarga qaraganda jonli nutqni tushunish testlarida yaxshiroq natijalar ko'rsatishdi.

XULOSA

Ijtimoiy tarmoqlar autentik materiallarga kirish, real vaqtda muloqot va norasmiy o'quv imkoniyatlarini taqdim etib, til o'rganish uchun kuchli manba hisoblanadi. Biroq, uning samaradorligi ongli foydalanish va ta'lim dasturlariga tizimli integratsiya qilishga bog'liq. Kelgusidagi tadqiqotlar turli darajadagi til bilish darajalariga moslashtirilgan metodologiyalarni ishlab chiqishga qaratilishi mumkin, bu esa ijtimoiy tarmoqlarning til o'zlashtirishdagi potentsial afzalliklarini maksimal darajada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Alm, A. (2015). Facebook for informal language learning: Perspectives from tertiary language students. *The EuroCALL Review*, 23(2), 3–18. <https://doi.org/10.4995/eurocall.2015.4671>
2. Bianchi, F., & McGarry, D. (2018). Social media and second language learning: Uncovering the interconnectedness of language and culture. *Language Learning in Higher Education*, 8(1), 79–102.
3. Blattner, G., & Fiori, M. (2011). Virtual immersion: The role of social networking in foreign language and culture learning. *The French Review*, 85(1), 144–160.
4. Chun, D., Kern, R., & Smith, B. (2021). *Technology in language use, language teaching, and language learning*. Georgetown University Press.
5. Godwin-Jones, R. (2018). Using mobile technology to develop language skills and cultural understanding. *Language Learning & Technology*, 22(3), 104–120.

6. Hafizov, A. A. (2021). The linguodidactic potential of using authentic materials in foreign language education. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 1(5), 817-826.
7. Hafizov, A. A. (2025). Discussion of the challenges faced by economics students in acquiring language proficiency for effective communication. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 38(4), 84-87. <https://scientific-jl.com/luch/article/view/1929>
8. Kabilan, M. K., Ahmad, N., & Abidin, M. J. Z. (2010). Facebook: An online environment for learning of English in institutions of higher education? *The Internet and Higher Education*, 13(4), 179–187. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2010.07.003>
9. Krashen, S. (1985). *The input hypothesis: Issues and implications*. Longman.
10. Lee, J. S. (2020). Informal digital learning of English and strategic competence for cross-cultural communication: Perception of varieties of English as a mediator. *System*, 91, 102265. <https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102265>
11. Lee, L. (2019). Autonomous learning through task-based instruction in fully online language courses. *Language Learning & Technology*, 23(2), 81–97.
12. Liu, Q. (2022). TikTok and EFL pronunciation learning: A mixed-methods study of short video platforms for phonological input. *Computer Assisted Language Learning*. <https://doi.org/10.1080/09588221.2022.2079284>
13. Lomicka, L., & Lord, G. (2016). Social media and language learning: Theories, pedagogies, and research. In Farr, F., & Murray, L. (Eds.), *The Routledge Handbook of Language Learning and Technology* (pp. 255–268). Routledge.
14. Reinhardt, J. (2019). Social media in second and foreign language teaching and learning: Blogs, wikis, and social networking. *Language Teaching*, 52(1), 1–39.
15. Stockwell, G., & Hubbard, P. (2013). *Some emerging principles for mobile-assisted language learning*. Monterey, CA: The International Research Foundation for English Language Education (TIRF).
16. Thorne, S. L. (2010). The intercultural turn and language learning in the crucible of new media. In N. Arnold & L. Ducate (Eds.), *CALL in limited technology contexts* (pp. 139–168). CALICO.